

Hadewijch in het onderwijs:

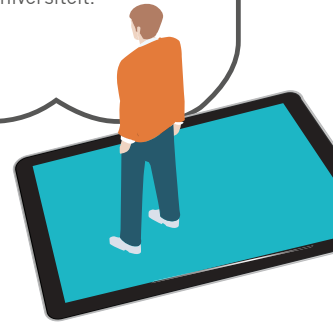
DIGITALE TOOLS

De populariteit van oude literatuur in het onderwijs neemt af. De teksten hebben het imago saai en ontoegankelijk te zijn, en niet meer aan te sluiten bij de leefwereld van leerlingen. Ook de dertiende-eeuwse mystica Hadewijch is slachtoffer van dit gedachtegoed. Met een oeuvre van brieven, liederen en visioenen waarin de eenheidsrelatie met God centraal staat, lijkt haar leefwereld mijlenver van de onze te staan. Een poll van Wouter Haverals, afgenomen bij dertig leerkrachten op de CNO Taaldag begin 2018, bevestigde deze barrière. 38 procent van de lesgevers besteedt gemiddeld 4 tot 6 uur aan Middelnederlands en slechts 4 procent behandelt in die uren de mystica. Op het onderwijs toegespitste edities trachtten de vatbaarheid van Hadewijchs middeleeuwse mystiek te verbeteren, maar anno 2020 is ze nagenoeg verdwenen in het papieren lesmateriaal. Maar wanneer Hadewijch verdwijnt uit de handboeken, duikt ze online weer op. Tegelijk worden er immers digitale tools ontwikkeld, bruikbaar voor onderwijsdoeleinden, waarin de mystica opnieuw een plaats krijgt. **Sofie Moors**

Over de auteur

SOFIE MOORS

volgt de Educatieve Master aan de Universiteit Antwerpen en heeft een masteropleiding Nederlands gevolgd aan diezelfde universiteit.

Misschien sluiten de mystieke teksten immers wel meer aan bij onze maatschappij dan we denken. Via de groeiende multiculturaliteit komen we in aanraking met diverse religies en denkbeelden, en zijn er bijgevolg steeds meer wereldbeelden die afwijken van de onze. Hadewijchs religieus getinte teksten zouden daarin als uitstekende leerschool kunnen dienen, en dat lijkt de digitale wereld nu ook te beseffen. Wanneer we leerlingen confronteren met de onbekende en onbeminde leefwereld van de mystiek via hun eigen gedigitaliseerde leefwereld, kan Hadewijch van die laatste dan opnieuw deel gaan uitmaken?

DIGITALE TOOLS

Tools die Hadewijch behandelen zijn onder andere *Vogala* (2014), *Het Archief voor Onderwijs* (2016-2018) en *MOOC Middelnederlands* (2017). Dit artikel probeert op zijn beurt de vatbaarheid van de mystica te verbeteren door een lestraject aan te bieden dat de digitale leermiddelen implementeert. De hierboven vermelde tools willen immers vaak een breder publiek van geïnteresseerden aanspreken, wat een nadeel is voor inzet in het onderwijs. Een concrete didactische uitwerking ontbreekt dan immers, wat de drempel verhoogt om het oeuvre van Hadewijch in de klas te behande-

len. In deze bijdrage willen we daar verandering in brengen: bij welke tool kan ik als lesgever voor welke informatie terecht? Welke tools zijn ideaal als je als leerkracht wil focussen op de contextualisering van Hadewijch? Welke zijn geschikt als je de tekst aan je leerlingen wil overbrengen, en welke als je wil inzetten op de actualisering van de mystica?

CONTEXT

Voor een algemene introductie tot *Hadewijch* en de dertiende-eeuwse Brabantse context waarin ze leef-

de, raad ik de MOOC aan, en meer bepaald het eerste filmpje 'Wie was Hadewijch?'. MOOC ontsluit Middelnederlandse literatuur onder de vorm van open online colleges. De video's brengen het verleden tot leven: de tool heeft namelijk de ambitie om de context van de middeleeuwse literatuur in beeld te brengen door de visualisering van oude handschriften waarin Hadewijch bewaard is.

ACTUALISERING

Niet alleen het verleden staat centraal, ook moderne receptie komt aan bod: in dit college krijgen we een actualisering van de mystica. Hadewijch-specialiste Veerle Fraeters geeft antwoord op de titelvraag 'Wie was Hadewijch?' aan de hand van de film *Hadewijch* (2009) van Bruno Dumont.

Verdere actualisering van Hadewijch is ook mogelijk. Het filmpje 'Modern charisma' op de MOOC behandelt nog moderne receptie, zoals getuigenissen van kunstenaars als H.C. ten Berghe en Emy Koopman. Het filmpje *Mezzo* van *Het Archief voor Onderwijs* handelt over diezelfde film van Dumont.

TEKST

Welke tools zijn ideaal als je jouw leerlingen wil laten kennismaken met Hadewijchs teksten? Wie dieper wil ingaan op het mystieke oeuvre, kan dat alweer het beste via de MOOC doen, bijvoorbeeld

aan de hand van de mystieke liederen '40' en '45'. Een combinatie met de applicatie *Vogala*, die luisterfragmenten van Middelnederlandse teksten ter beschikking stelt, zo ook de twee liederen, is handig. De MOOC en *Vogala* vullen elkaar aan: die laatste biedt minder context, wat de MOOC wel geeft. Omgekeerd bevat *Vogala* neergeschreven hertalingen, wat Hadewijchs oeuvre al heel wat toegankelijker maakt, maar ontbreekt op de MOOC. Via *Vogala* projecteer je lied 40 en 45 en laat je de tekst horen. De leerlingen kunnen makkelijk meevolgen, want de zinnen die gezongen worden, kleuren synchroon rood en zijn voorzien van een hertaling. Via het college 'Mystieke liederen' op de MOOC krijgen de leerlingen extra context.

De MOOC is bovendien de enige tool waar je voor een formele analyse terecht kunt: aan de hand van lied 40 krijg je uitleg over het rijmschema, het aantal accenten per vers en de term 'weesrijm'. Eenzelfde analyse kunnen de leerlingen eventueel maken voor lied 45.

De leermiddelen hebben heel wat potentieel. Vooral de MOOC, de jongste tool en wellicht daardoor ook de meest actuele en adequate, trad in de driedeling 'context, tekst en actualisering' naar voren als erg handig. Leerkrachten kunnen de MOOC inzetten als ze aan de slag willen met de dertiende-eeuwse context, als ze de teksten zelf willen analyseren of als ze aan de hand van moderne receptie willen actualiseren. Het zou zonde zijn om deze kans om Hadewijch opnieuw deel te laten uitmaken van de leefwereld van leerlingen te laten schieten. Hopelijk kunnen we Hadewijch daarom

met deze bijdrage opnieuw een plek geven in de klas.

Benieuwd naar de digitale tools?

De Bruijn E. e.a. (2017). *MOOC Middelnederlands*. <https://moocon.nl.kantl.be/hadewijch/>
Van Oostrom F. e.a. (2014). *Vogala*. <https://vogala.org/>
Vlaams Instituut voor Archivering (VIAA) (2018). *Het Archief voor Onderwijs*. <https://onderwijs.hetarchief.be/zoeken/hadewijch>

Bronnen & leestips

Haverals W. e.a. (2017). Met een MOOC'je in een hoekje: Middelnederlandse literatuur voor een ruim publiek. *Neerlandia: algemeen-Nederlands tijdschrift*, 121 (2017) 4, 4-8.
Jordens M. (2016). *De middeleeuwen door de handboeken heen. Onderzoek naar de evolutie van de omgang met Middelnederlandse literatuur in de handboeken van het secundair onderwijs van 1970 tot 2015*. Universiteit Gent: Masterproef. https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/304/056/RUG01-002304056_2016_0001_AC.pdf

